

ยโสธรเภสัชสาร

โรงพยาบาลยโสธร

คำถามทั่วไปที่พบบ่อยเกี่ยวกับวัคซีนโควิด 19

ฉบับที่ 12/ 64

1. บุคคลกลุ่มใดบ้างที่ควรได้รับวัคซีนโควิด 19

ตอบ ประชาชนทุกคนควรได้รับวัคซีน แต่ในช่วงที่วัคซีนเริ่มมีใช้จะมีจำนวนจำกัด กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จึงได้กำหนดให้วัคซีนในบุคคลกลุ่มเสี่ยงก่อน ได้แก่

1. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขด่านหน้าทั้งภาครัฐและเอกชน
2. ผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคไตวายเรื้อรังระยะ 5 โรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน โรคมะเร็งทุกชนิดที่อยู่ระหว่างการรักษาด้วยเคมีบำบัด รังสีบำบัด และภูมิคุ้มกันบำบัด
3. ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
4. เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมโรคโควิด 19 เช่น อสม./อสต. ทหาร ตำรวจ จะต้องคัดกรองผู้ที่เข้ามาจากต่างประเทศ และในพื้นที่ที่มีการระบาด

2. กรณีกลุ่มเสี่ยงที่มีโรคประจำตัว แต่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือเป็นหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร สามารถรับการฉีด วัคซีนโควิด 19 ได้หรือไม่

ตอบ ขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลการศึกษารองรับเกี่ยวกับการให้วัคซีนโควิด 19 ในประชากรที่อายุน้อยกว่า 18 ปี เนื่องจากข้อมูลการวิจัยส่วนใหญ่จะทำในประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ยกเว้นการวิจัยวัคซีนโควิด 19 ของ บริษัท BioNTech/Pfizer ที่มีการศึกษาในประชากรที่อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและยาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Food and Drug Administration) ให้สามารถใช้ในประชากร ที่ อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปได้ ส่วนในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลการศึกษารองรับ จึงยังไม่ได้มีการแนะนำให้ฉีดวัคซีนโควิด 19 ในหญิงตั้งครรภ์ในช่วงนี้ จนกว่าจะมีข้อมูลมากกว่านี้ เว้นแต่ ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง และประเมินแล้วว่าวัคซีนให้ประโยชน์มากกว่าความเสี่ยง ส่วนผู้ที่มีโรคประจำตัวต่างๆ รวมทั้ง หญิงให้นมบุตร สามารถฉีดวัคซีนได้ ยกเว้นโรคเรื้อรังที่อาการยังไม่ คงที่ ควรให้แพทย์ประเมินก่อนฉีด

3. ผู้สูงอายุ ฉีดวัคซีนได้บ้าง

ตอบ ขณะนี้มีการศึกษาวัคซีน AstraZeneca ในผู้ที่อายุเกิน 65 ปีแล้ว แม้จะมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพในการกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ดีและปลอดภัยคาดว่าน่าจะมีข้อมูลที่มากขึ้นเร็วๆ นี้ ประเทศ อังกฤษ องค์การอนามัยโลกและไทย จึงรับรองให้ใช้ในผู้สูงอายุได้ แต่ในบางประเทศเช่น เยอรมัน ยุโรป ต้องการ รอผลข้อมูลที่มากขึ้นก่อนจะรับรองให้ใช้ได้ ส่วนวัคซีนของ Sinovac ยังไม่มีการศึกษาระยะที่ 3 ในผู้ที่อายุเกิน 60 ปีแต่มีการศึกษาในระยะที่ 2 แล้ว พบว่าผู้ที่อายุเกิน 60 ปี มีภูมิคุ้มกันหลังฉีดวัคซีนสูงพอๆ กับผู้ที่อายุต่ำกว่าและมีผลข้างเคียงไม่ต่างกัน คาดว่า วัคซีนชนิดนี้ใช้กับผู้ที่อายุเกิน 60 ปีได้ อาจพิจารณาให้วัคซีนนี้ได้เมื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และเห็นประโยชน์ที่มากกว่า

4. ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่องควรรับวัคซีนชนิดใด

ตอบ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาวัคซีนใดที่ทำในผู้ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง เพราะยังอยู่ในช่วงแรก ของการวิจัยวัคซีน เหล่านี้ อย่างไรก็ตามการให้วัคซีนในผู้ป่วยกลุ่มนี้ที่มีความเสี่ยงต่อโรคโควิด 19 รุนแรง และอาจ ตอบสนองไม่ดีต่อวัคซีน จึงต้องชั่ง ปรโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดการติดเชื้อ หากพิจารณาแล้วว่าประโยชน์ น่าจะมากกว่า ก็สามารถให้วัคซีนได้ วัคซีนชนิด เชื้อไม่มีชีวิตอาจมีความเสี่ยงในเรื่องของผลข้างเคียงจากเชื้อใน วัคซีนน้อยกว่าชนิดเชื้อมีชีวิต

ยโสธรเภสัชสาร

โรงพยาบาลยโสธร

ฉบับที่ 24/ 63

5. มีข้อห้ามและข้อควรระวังอะไรบ้างในการฉีดวัคซีนโควิด 19

ตอบ วัคซีนทุกชนิดมีข้อห้ามคือ แพ้สารที่เป็นส่วนประกอบของวัคซีนและเนื่องจากวัคซีนเหล่านี้เป็น วัคซีนใหม่จึงอาจไม่มีความรู้ในเรื่องปฏิกิริยาการแพ้ที่พบไม่บ่อย ในช่วงแรกจึงควรฉีดวัคซีนเหล่านี้ใน สถานพยาบาลหรือสถานที่ ที่ให้การช่วยเหลือกรณีมีปฏิกิริยารุนแรง และควรเฝ้าระวังอาการหลังการฉีดอย่างน้อย 30 นาที หากพบว่าวัคซีนมีความปลอดภัยสูงเมื่อใช้ในวงกว้างอาจสามารถผ่อนคลายเป็นให้ฉีดวัคซีนในสถานที่อื่นๆ นอกจากโรงพยาบาลได้ต่อไป และควรใช้วัคซีนแก่กลุ่มประชากรตามที่กระทรวงสาธารณสุขแนะนำเท่านั้น โดยใน รายที่อาการทางคลินิกยังไม่คงที่ต้องผ่านการประเมินโดยแพทย์ก่อนเข้ารับวัคซีน

6. เมื่อฉีดวัคซีนแล้วจะทำให้เมื่อเป็นโรคมืออาการรุนแรงน้อยลงหรือไม่

ตอบ วัคซีนอาจไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อได้ทั้งหมด แต่ป้องกันโรครุนแรงได้เกือบทั้งหมด ดังนั้นผู้ที่ฉีด วัคซีนแล้วอาจติดเชื้อแบบไม่มีอาการหรือมีอาการน้อยมากได้ จึงยังจำเป็นต้องรักษามาตรการในการป้องกันเชื้อใน ชุมชน ได้แก่การสวมหน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างทางกายภาพ และล้างมือบ่อย ๆ ต่อไป

7. วัคซีนฉีดแล้วสามารถป้องกันไวรัสกลายพันธุ์ได้หรือไม่

ตอบ วัคซีนที่ผลิตในปัจจุบันพัฒนามาจากไวรัสที่ระบาดในช่วงแรก จึงอาจทำให้ประสิทธิภาพ ในการป้องกันไวรัสกลายพันธุ์ได้ลดลง อย่างไรก็ตามผลกระทบของไวรัสกลายพันธุ์ต่อประสิทธิภาพของวัคซีนแต่ละ ชนิดจำเป็นต้องมีการศึกษาต่อไป อาจเป็นไปได้ว่าต้องมีการฉีดวัคซีนต่อไวรัสที่กลายพันธุ์ซ้ำในอนาคต

8. หากเคยฉีดวัคซีนโควิด 19 แล้ว ยังต้องมีการฉีดซ้ำเหมือนการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่อีกหรือไม่

ตอบ ขณะนี้ยังไม่มีข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับผลวัคซีนโควิด 19 ต่อระดับภูมิคุ้มกันโรคในระยะยาว จึงยังไม่ มีคำแนะนำในขณะนี้

9. สามารถฉีดวัคซีนอื่น เช่น วัคซีนไข้หวัดใหญ่ วัคซีนพิษสุนัขบ้า วัคซีนรวมคอตีบ-บาดทะยัก วัคซีนรวมหัดหัดเยอรมัน พร้อมกับการฉีดวัคซีนโควิด 19 ในคราวเดียวกันได้หรือไม่ หากไม่สามารถให้พร้อมกันได้ ควร เว้นระยะห่างนานเท่าไร

ตอบ เนื่องจากวัคซีนโควิด 19 เป็นวัคซีนที่ผลิตออกมาไม่นาน และยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีนนี้ ควบคู่กับวัคซีนอื่น จึงแนะนำให้เลี่ยงการรับวัคซีนโควิด 19 และวัคซีนชนิดอื่นเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2-4 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับชนิดของวัคซีนโควิดและวัคซีนที่ต้องการใช้ร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดปฏิกิริยาจากการฉีดวัคซีน พร้อมกันและการรบกวนการสร้างภูมิคุ้มกัน อย่างไรก็ตาม วัคซีนที่มีความจำเป็น เช่น เมื่อถูกสัตว์กัดให้ฉีดวัคซีน พิษสุนัขบ้าได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องทิ้งช่วงเวลาเนื่องจากความเสี่ยงต่อโรค พิษสุนัขบ้ามีความสำคัญกว่า

10. หากฉีดวัคซีนโควิด 19 ไปแล้ว แต่มาทราบภายหลังว่าเพิ่งได้รับวัคซีนอื่นไปก่อนหน้านี้ภายในช่วง 14 วันที่ผ่านมา ต้องทำอย่างไร

ตอบ สามารถรับการฉีดวัคซีนโควิด 19 ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกได้ และให้วัคซีนโควิด 19 ครั้งถัดไป ตามระยะเวลาที่เหมาะสมตามชนิดของวัคซีนที่ฉีด

ยโสธรเภสัชสาร

โรงพยาบาลยโสธร

ฉบับที่ 12/ 64

11. ผู้ที่เคยมีประวัติเป็นโรคโควิด-19 มาก่อน ยังจำเป็นต้องได้รับวัคซีนโควิด 19 หรือไม่

ตอบ สำหรับผู้ที่เคยมีประวัติเป็นโรคโควิด-19 มาก่อน แม้จะมีภูมิคุ้มกันต่อเชื้อไวรัสโควิด 19 ในร่างกาย แต่ในปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาของภูมิคุ้มกันในร่างกายที่จะป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ครั้งต่อไปและยังมีโอกาสติดเชื้อซ้ำได้ ดังนั้นจึงควรได้รับวัคซีนโควิด 19 เสมอแม้ว่าจะเคยเป็นโรคโควิด 19 มาก่อนก็ตาม โดยเว้นระยะห่างจากการติดเชื้อไปอย่างน้อย 3-6 เดือน ไม่จำเป็นต้องตรวจการติดเชื้อก่อนฉีดวัคซีน เพราะแม้จะเคย เป็นมาก่อน ก็ไม่ทำให้มีอันตรายจากการฉีดวัคซีน โดยอาจพิจารณาให้ฉีดเพียง 1 เข็ม

12. หลังฉีดวัคซีนโควิด 19 จะมีผลข้างเคียงอะไรบ้าง

ตอบ จากการศึกษาวิจัยวัคซีนโควิด 19 แต่ละชนิด มักพบเป็นปฏิกิริยาเฉพาะที่ เช่น อาการปวด บวม แดงบริเวณที่ฉีดวัคซีน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรงและสามารถหายได้เองโดยไม่ต้องใช้ยา แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวัคซีนเหล่านี้จะได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอาหารและยา ว่ามีความปลอดภัยและให้ใช้ได้แล้ว ก็ตาม แต่การฉีดวัคซีนเหล่านี้ก็ยังสามารถทำให้เกิดอาการแพ้รุนแรงได้ในอัตราที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องสังเกต อาการหลังการฉีดอย่างน้อย 30 นาทีในสถานพยาบาลเสมอ และเนื่องจากวัคซีนโควิด 19 เป็นวัคซีนใหม่และยังไม่ มีข้อมูลการติดตามผลในระยะยาว หากผู้รับวัคซีนเกิดอาการไม่พึงประสงค์หรือไม่แน่ใจว่าอาการดังกล่าวเกิดจาก วัคซีนหรือไม่ ควรแนะนำให้ผู้รับวัคซีนปรึกษาแพทย์เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีอาการไม่พึงประสงค์ที่ รุนแรงและเกิดขึ้นในช่วง 4 สัปดาห์หลังฉีดวัคซีน (Adverse event following immunization)

13. วัคซีนโควิด 19 ต่างชนิด/ยี่ห้อ สามารถฉีดสลับกัน (Interchangeable) ได้หรือไม่

ตอบ ขณะนี้ยังไม่มีการศึกษาการรองรับการฉีดสลับยี่ห้อ จึงยังคงแนะนำให้ฉีดยี่ห้อเดียวกันไปก่อน จนกว่าจะมีการศึกษาวิจัยออกมาเพิ่มเติม

14. คำแนะนำในการปฏิบัติตนของผู้รับวัคซีน โควิด 19

ตอบ ผู้ให้บริการฉีดวัคซีนควรเน้นย้ำผู้มารับวัคซีนโควิด 19 ว่า วัคซีนไม่ได้ป้องกันการติดเชื้อได้ทั้งหมด แม้จะฉีดวัคซีนแล้วก็ยัง สามารถติดเชื้อทั้งที่มีหรือไม่มีอาการได้ แต่วัคซีนจะป้องกันการติดเชื้อแบบรุนแรงได้ดี ดังนั้นนอกเหนือไปจากการที่ผู้รับ วัคซีนรับทราบข้อมูลของวัคซีน ผลข้างเคียง และอาการที่ต้องมาพบแพทย์แล้ว ผู้รับวัคซีนยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการ ป้องกันต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย การล้าง มือ การรักษาระยะห่างทางสังคม และการกักตัวอย่าง เคร่งครัด หากมีประวัติสัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยโรคโควิด-19 และ ควรมาพบแพทย์เพิ่มเติมเพื่อตรวจวินิจฉัย หรือทำการรักษาอย่าง เหมาะสมต่อไป กล่าวโดยสรุป วัคซีนโควิด 19 ถือเป็นอีกหนึ่งความหวังที่จะลดการติดเชื้อ การแพร่ระบาด และ ลดความรุนแรง จาก การติดเชื้อ แต่ผลการวิจัยดังกล่าวยังคงเป็นเพียงการศึกษาและเก็บข้อมูลในระยะสั้นซึ่งต้องมี การติดตามผลการวิจัยทั้งแง่ ของภูมิคุ้มกันและผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในระยะยาว และจะมีวัคซีนชนิด ใหม่ๆ ออกมาให้ใช้อีกจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

แนวทางการให้วัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาด ปี 2564 ของประเทศไทย. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. กุมภาพันธ์ 2564.